

Het spel in de polder

In het Nederlandse economische model (waaraan de naam "poldermodel" is gegeven) worden de belangrijkste economische besluiten doorgaans genomen in overleg tussen de regering en de centrale organisaties van werkgevers en werknemers (de sociale partners). Het poldermodel heeft in recente jaren veel buitenlandse belangstelling gewekt. Kennelijk zit er iets in dat typisch Nederlands is.

Ik ben nooit zo'n voorstander geweest van dat poldermodel. Ik ben best bereid de zegeningen van het poldermodel te tellen in de zin van een relatief grote arbeidsrust. Ik zie echter ook hoe belangrijke besluiten vaak niet langer alleen worden genomen door een regering die wordt gesteund door democratisch gekozen volksvertegenwoordigers, maar mede door centrale organisaties van werkgevers en werknemers, bij wier legitimatie bovendien ernstige vraagtekens kunnen worden gesteld, gelet op hun vaak niet al te hoge organisatiegraad. Ook zie ik hoe politici die geen besluit kunnen of durven nemen, de sociale partners de mogelijkheid geven om in overleg met elkaar een wetsvoorstel te maken en zich dan min of meer verplichten de uitkomsten in het parlement als wetsvoorstel te verdedigen. Vervolgens zie ik hoe politici de "draagkracht in de samenleving" die aldus aan het wetsvoorstel wordt toegedicht, gebruiken om eigen stokpaardjes te berijden en die met het wetsvoorstel te laten meeliften. Ik zie ten slotte hoe sociale partners de pretentie uitdragen dat de door hen bedachte regelingen de enige zijn die de wetgever als wetsvoorstel mag verdedigen. Het spel in de polder wordt gespeeld met vreemde spelregels.

Toen de regering niet kon komen tot een nieuwe regeling van het ontslagrecht, mochten de sociale partners een regeling maken en verplichtte de regering zich die regeling als wetsvoorstel in het parlement te verdedigen, mits de sociale partners het tijdig eens zouden worden over een regeling. De sociale partners werden het te laat eens en minister Melkert liet een aantal eigen bepalingen meeliften met het wetsvoorstel, die niet door de sociale partners bedacht waren. Die bepalingen moesten de ontslagprocedure bij de kantonrechter minder populair maken in verhouding tot de ontslagprocedure bij (toen nog) het arbeidsbureau. Inmiddels klaagt minister De Geus dat sociale partners te veel gebruik maken van de sinds de flexwet bestaande mogelijkheid om bij CAO in voor werknemers nadelige zin af te wijken van het maximum van drie arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd. Had zijn voorganger dan niet gewoon deze mogelijkheid van afwijking van de wet onmogelijk moeten maken, in plaats van zich op voorhand uit te leveren aan een advies van de sociale partners?

Toen de sociale partners het in de Sociaal Economische Raad eens moesten worden over een advies over vernieuwing van de WAO, konden zij die overeenstemming alleen bereiken door daar twee elementen aan toe te voegen, die contrair waren aan het doel van die nieuwe WAO (terugdringen van het aantal uitkeringen), namelijk: verhoging van de uitkeringen en afschaffing van de premiedifferentiatie. Aanvankelijk nam de regering

die twee elementen dan ook niet over, maar afgelopen najaar heeft de regering in het kader van het Sociaal Akkoord toegezegd die twee elementen toch in de nieuwe WAO te zullen opnemen, onder meer in ruil voor de toezegging van de sociale partners om in nieuwe CAO's geen afspraken te zullen maken, die leiden tot meer loondoorbetaling tijdens ziekte dan 170% in twee jaar. Vervolgens bevatten de eerste CAO's die de vakbonden sluiten meteen al afspraken over meer loondoorbetaling dan 170% in twee jaar.

Bij het recente advies over de WW ten slotte konden de sociale partners het niet eens worden over een regeling binnen de door de regering vooraf aangegeven grenzen voor wat betreft het aantal werkloosheidsuitkeringen dat zou worden toegelend. Desondanks dreigden de vakbonden de regering openlijk met oorlog als de regering het advies niet zou overnemen. Wat mij betreft zou het goed zijn als de regering het regeren niet langer overlaat aan sociale partners!

Mr.J.P.M. van Zijl is advocaat te Tilburg